

17-167
Om Françaiser

fra

O. G. F. Bagge,

Danselærer.

Mod dette Vanvid maa sig Kraften værne,
Gud lagde den dybt i sin Yndlings Bryst,
Det Slette, Nedrige, Du bort maa fjærne.
Vingens Aand.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie.

1830.

Om Françaiser

fra

O. G. F. Bagge,

Danselærer.

Mod dette Vanvid maa sig Kraften værne,
Gud lagde den dybt i sin Yndlings Bryst,
Det Slette, Nedrige, Du bort maa fjærne.
Vingens Aand.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie.

1830.

R a n d e r s B y ,

som nyder den finere Selskabsdans,

ærbødigst

tilegnet

af

Forfatterens

R a n d e r s B y ,

som nyder den finere Selskabsdans,

ærbødigst

tilegnet

af

Forfatteren.

Da jeg har Grund til at formode, det er saare Faa af Publikum bekendt, at der i Jydland eksisterer et Blad under Navn af: „Den cimbriske Jagttager“ maa jeg, straks i Indledningen, tage mig den Frihed at berette: der virkelig i Cimbria gives en saadan Tingest. Blandt andre rare Sager, som bemeldte Blad nu og da sætter i sin Gabestok er — Francaiserne; og det er angaaende disse, jeg, som mangeaarig Lærer i Dans, ogsaa vo= ver at tale et Par Ord.

I en Række af Aar har jeg set hvorledes den finere Selskabsdans gradvis tabte sig i gode Sirkler, alt Godt og Skønt til Lege= mets Udvikling gik af Brug; Menuet, fran= ske Kontradanse, Allemander, engelske Danse, Figaro, regelmæssige Ecosaiser, og la Batteu=

Da jeg har Grund til at formode, det er saare Faa af Publikum bekendt, at der i Jylland eksisterer et Blad under Navn af: "Den cimbriske Jagttager" maa jeg, straks i Indledningen, tage mig den Frihed at berette: den virkelig i Cimbria gives en saadan Tingest. Blandt andre rare Sager, som bemeldte Blad nu og da sætter i sin Gabestok er - Francaiserne; og det er angaaende disse, jeg, som mangeaarig Lærer i Dans, ogsaa vo= ver at tale et Par Ord.

I en Række af Aar har jeg set hvorledes den finere Selskabsdans gradvis tabte sig i gode Sirkler, alt Gode og Skønt til Lege= mets Udvikling gik af Brug; Menuet, fran= ske Kontradanse, Allemander, engelske Danse, Figaro, regelmæssige Ecosaiser, og la Batteu=

se forsvandt som Lyset for Mørket. Bøhmer= dans, Molinask! Cottillons, Femtrin, og — Rundtsnurren i forskjellige Tempoer kom istedet. Under Navn af Schwaber=, Wiener=, Tyroler=, Hopsa=, Russisk=, Unger=, og Pirre=Vals, tumlede og snurrede man sig saa frygteligen — nogle som Dragkister i Jordskælv — at det var en Ynk at se Selskabet i Ro; høre denne Pusten og Stønnen; skue disse kaagende Barme og ildrøde Ansigter; ja man kunde græde over, at Menneskene saa daarligen ville sætte Liv og Sundhed paa Spil.

Idetmindste i Provindserne tabte Smagen sig for det som Franskmændene kalde: la danse basse (Kammerdans) sig saa aldeles, at en vild Omtumling uden Regel og Kunsttrin var den herskende, og at Dansen, lige saavel som Musikken, Poesien og Sprogskæren, havde Grundprincipier visste intet Menneske.

Ungdommen finge samme Misdannelse, Under Navn af Danselærere antog man: Guldsmedsvende, afdankede Komediantspillere, Skomager= og Skrædderdrenge, Remmesnidere, Soldater og Matroser, Krøblinger og Halte,

se forsvandt som Lyset for Mørket. Bøhmer= dans, Molinask! Cottillons, Femtrin, og - Rundtsnurren i forskjellige Tempoer kom istedet. Under Navn af Schwaber=, Wiener=, Tyroler=, Hopsa=, Russisk=, Ungarnsk=; og Pirre=Vals, tumlede og snurrede man sig saa frygteligen - nogle som Dragkister i Jordskælv - at det var en Ynk at se Selskabet i Ro; høre denne Pusten og Stønnen; skue disse kaagende Barme og ildrøde Ansigter; ja man kunde græde over, at Menneskene saa daarligen ville sætte Liv og Sundhed paa Spil

Idetmindste i Provindserne tabte Smagen sig for det som Franskmændene kalde: la danse basse (Kammerdans) sig saa aldeles, at en vild Omtumling uden Regel og Kunsttrin var den herskende, og at Dansen, lige saavel som Musikken, Poesien og Sproglæren havde Grundprincipier visste intet Menneske.

Ungdommen finge samme Misdannelse, under Navn af Danselærere antog man: Guldsmedesvende, afdankede Komediantspillere, Skomager= og Skrædderdrenge, Remmesnidere, Soldater og Matroser, Krøblinger og Halte.

Disse, hvis hele Kunst var hentet fra Kjelbre og Danseboder i Kjøbenhavn, bragte Dansen nedent fra og op, saa at Kludekjellinger og Fisker=Damer, Bønder og Dagleiere gave Tønen an for Børnenes legemlige Dannelse!

Men den foragtede Kunst hevned sig. Les exercices du Corps et ceux de l'esprit servent toujours de delasement les uns aux autres! siger Jean Jaques. Disse Børn vokste til. Der laa noget Nedslaaende og Krænkende deri, naar man maatte skue Mennesker, af hvis Kundskaber, Embede, eller Rang, man kunde ventet sig Meget, havde saaliden Magt over deres Legeme, at de endog i det daglige Liv, ej formaaede at udtrykke de simpleste Stillinger og Bevægelser, uden Voldsomhed og Tvang.

Det menneskelige Legeme borde i sin Holdning antyde det Ædleste — Aandens Herresæde? Og naar vi skuede den ubekæmpte Masses Modstræben mod Aanden, da følte vi noget Ængsteligt, noget, nær havde jeg sagt, Modbydeligt.

Saaledes saae det ud, næsten over hele Danmark, med den Kunst som Grækerne kaldte: den medisinske Gymnastik, og som Lægen He-

Disse, hvis hele Kunst var hentet fra Kjelbre og Danseboder i Kjøbenhavn, bragte Dansen nedent fra og op, saa at Kludekjellinger og Fisker=Damer, Bønder og Dagleiere gave Tønen an for Børnenes legemlige Dannelse!

Men den foragtede Kunst hevned sig. Les exercices du Corps et ceux de l'esprit servent toujours de delasement les uns aux autres! siger Jean Jaques. Disse Børn vokste til. Der laa noget Nedslaaende og Krænkende deri, naar man maatte skue Mennesker, af hvis Kundskaber, Embede, eller Rang, man kunde ventet sig Meget, havde saaliden Magt over deres Legeme, at de endog i det daglige Liv, ej formaaede at udtrykke de simpleste Stillinger og Bevægelser, uden Voldsomhed og Tvang

Det menneskelige Legeme borde i sin Holdning antyde det Ædleste - Aandens Herresæde? Og naar vi skuede den ubekæmpte Masses Modstræben mod Aanden, da følte vi noget Ængsteligt, noget, nær havde jeg sagt, Modbydeligt.

Saaledes saae det ud, næsten over hele Danmark, med den Kunst som Grækerne kaldte: den medisinske Gymnastik, og som Lægen He-

radikos skal, ført før Hippokrates, have til Sundhedens Vedligeholdelse, indført i Medicinen. Nu kom Francaiserne til Danmark, efterat de i endeel Aar havde været udførte med stort Bifald over hele Frankerige og Tyskland, og dansede af mange tusinde dannede Herrer og Damer. En Herre af høi Rang opførte dem paa et Hofbal i Kjøbenhavn, hvor de, denne smukke Komposition værdig, bleve givne, med et skønt Spil i Bevægelserne, med Sirlighed og Nethed i de afvekslende Stillinger, og med Fasthed og Præcision i de svævende Skridt; saaledes som man af saa ophøiede Personer kunde vente.

De fornemste Huse i Kjøbenhavn toge nu Undervisning i Francaiserne, og Bournonville, Larcher, Jean Pio og Villeneuve udbredte en ren Smag for Selskabsdans; mangfoldige Familier lærte dem af forskjellige Lærere; kort: de finge allesteds Bifald. Jeg frydede mig; ti jeg saae i Aanden Terpsichore vorde en værdig Søster til Urania; jeg skuede den foragtede Kunst bedømt fra dens rette Synspunkt, efterdi Fiinheden i Anskuelsen var kommen oven fra og ned.

At Provindserne abede efter, kan nok begribes; og jeg nægter ikke, det vilde være

radikos skal kort før Hippokrates, have til Sundhedens Vedligeholdelse, indført i Medicinen. Nu kom Francaiserne til Danmark, efterat de i endeel Aar havde været udførte med stort Bifald over hele Frankerige og Tyskland, og dansede af mange tusinde dannede Herrer og Damer. En Herre af høi Rang opførte dem paa et Hofbal i Kjøbenhavn, hvor de, denne smukke Komposition værdig, bleve givne, med et skønt Spil i Bevægelserne, med Sirlighed og Nethed i de afvekslende Stillinger, og med Fasthed og Præcision i de svævende Skridt; saaledes som man af saa ophøiede Personer kunde vente.

De fornemste Huse i Kjøbenhavn toge nu Undervisning i Francaiserne, og Bournonville, Larcher, Jean Pio og Villeneuve udbredte en ren Smag for Selskabsdans; mangfoldige Familier lærte den af forskjellige Lærere; kort: de finge allesteds Bifald. Jeg frydede mig; ti jeg saae i Aanden Terpsichore vorde en værdig Søster til Urania; jeg skuede den foragtede Kunst bedømt fra dens rette Synspunkt, efterdi Fiinheden i Anskuelsen var kommen oven fra og ned.

At Provindserne abede efter, kan nok begribes; og jeg nægter ikke, det vilde være

mig et kosteligt Syn, at se ovennævnte Her-
 rers — Børneelever — slide sig igjennem en
 Francaise! Hvo har ikke disse Figurer i friskt
 Minde, der, uden Blu, engagerer og lade sig
 engagere til enhver Dans uden Forskjel, og
 sætte Selskabet i Forlegenhed ved deres fuld-
 komne Ubekjendtskab, selv med Kunstens Al-
 fabet positions, pas; der ved den mest paafal-
 dende Mangel paa Overkroppens Holdning og
 Armenes Bevægelse (port de bras) lade de-
 res totale Uvidenhed om legemlig Kultur uden-
 for al Tvil, og, hvis „Afdansning“ som det
 kaldes, beviser: — som saamange Andres
 Eksamen, at Børnene — Intet have lært.
 En Mand, som havde nydt denne Aften-
 underholdning, sagde: „Den kommer ogsaa
 frem som kjører med Stude!“ Gud bevare
 min Mund! — Efter nu saaledes at have
 vist, Francaiserne ere en Overgang fra det
 Slettere til det Bedre, vil jeg henvende mig
 til den cimbriske Jagttager — som det re-
 spektive Publikum vel tror, jeg allerede har
 glemt — den har flere Gange haft Indrykkel-
 ser mod Francaiserne. Havde man blot paa-
 anket Misbrug af disse Danse, da skulde baa-
 de Indsender og Udgiver haft mit hele Bifald;

mig et kosteligt Syn, at se ovennævnte Her-
 rers - Børneelever - slide sig igjennem en
 Francaise! Hvo har ikke disse Figurer i friskt
 Minde, der, uden Blu, engagerer og lade sig
 engagere til enhver Dans uden Forskjel, og
 sætte Selskabet i Forlegenhed ved deres fuld-
 komne Ubekjendtskab, selv med Kunstens Al-
 fabet positions pas; der ved den mest paafal-
 dende Mangel paa Overkroppens Holdning og
 Armenes Bevægelse (port de bras) lade de-
 res totale Uvidenhed om legemlig Kultur uden-
 for al Tvil, og, hvis "Afdansning" som det
 kaldes, beviser: - som saa mange Andres
 Eksamen, at Børnene - Intet have lært.
 En Mand, som havde nydt denne Aften-
 underholdning, sagde: "Den kommer ogsaa
 frem som kjører med Stude!" Gud bevare
 min Mund! - Efter nu saaledes at have
 vist, Francaiserne er en Overgang fra det
 Slette til det Bedre, vil jeg henvende mig
 til den cimbriske Jagttager - som det re-
 spektive Publikum vel tror, jeg allerede har
 glemt - den har flere Gange haft Indrykkel-
 ser mod Francaiserne. Havde man blot paa-
 anket Misbrug af disse Danse, da skulde baa-
 de Indsender og Udgiver haft mit hele Bifald;

ti jeg har for mange Aar siden af Rahbek lært: „den Kunst som Alle og Enhver vil kunne, den kan de Fleste saare slet“; men, han snakker mod Brug og Misbrug uden Undtagelse, og da tror jeg mig kaldet til at sige min Mening om et Brev fra Mikkel Smisk til Jagttageren.

Dette nydelige Produkt, som staar i No. 3 for 16de Januar 1830, begynder saalunde:

„Nu kan De see, hvad Francaiser due til i Verden, og hvor skammelig De har prostitueret Dem.“

Meget rigtigt, Hr. Smisk! Og jeg tør næsten tro; at dersom De, Monsieur Finke, og Jagttageren, vilde gaa en Francaise, De vilde prostituere sig endnu mere i Person, end De hidtil have prostitueret sig paa Prent; dog mener jeg De vilde tage sig bedst ud, naar de dansede i den „Smørpyt“ eller Møddingepøl, som De selv siger Deres Cousine maatte vende Næsen hjem til.

Nu kommer et meget lærdt og dybtænkent Ræsonnemang over Grækernes og Tyrkernes Reise til Paris for at lære Francaiser, hvis

ti jeg har for mange Aar siden af Rahbek lært: „den Kunst som Alle og Enhver vil kunne, den kan de Fleste saare slet“; men, han snakker mod Brug og Misbrug uden Undtagelse, og da tror jeg mig kaldet til at sige min Mening om et Brev fra Mikkel Smisk til Jagttageren.

Dette nydelige Produkt, som staar i No. 3 for 16de Januar 1830, begynder saalunde:

„Nu kan De see, hvad Francaiser due til i Verden, og hvor skammelig De har prostitueret Dem.“

Meget rigtigt, Hr. Smisk! Og jeg tør næsten tro: at dersom De, Monsieur Finke, og Jagttageren, vilde gaa en Francaise, De vilde prostituere sig endnu mere i Person, end De hidtil have prostitueret sig paa Prent; dog mener jeg De vilde tage sig bedst ud, naar de dansede i den „Smørpyt“ eller Møddingepøl, som De selv siger Deres Cousine maatte vende Næsen hjem til.

Nu kommer et meget lærdt og dybtænkent Ræsonnemang over Grækernes og Tyrkernes Reise til Paris for at lære Francaiser, hvis

Resultat synes at være: „uden dem er man kun halve Mennesker.“

Det vel ikke; men jeg tror man uden dem kan være hele Fæ. Hr. Mikkel begynder nu, med sit Vids hele Styrke; at lade Hr. Finke vedblive:

„Hvad Under da, at Francaiser skal indføres ved alle Baller, hvor der er 50 Par, der ikke kunne danse dem, og 8 som ville danse, de 8 Par skulle lade sig see, more sig, imponere, fortrylle. De 50 Par kede sig, gabe, sense, ærgre sig, og kjøre hjem. Hvo der mener, at paa et Bal skulle Alle more sig, tager storligen feil. Det var i gamle Dage.“

Denne tobenede Mikkel har nok neppe været i noget fornemt Selskab, og kjender ligesaa lidt til de gamle Dage, som den Dans han behager at omvrøve. I Fordumstid var det Brug, saavel i Frankrig, som Italien og Spanien, stedse, til et Bal, at invitere, enten Dansekunstnere af første Rang, eller udmærkede Dilettanter. Disse bleve da, naar Selskabet i nogle Timer havde danset, paa det høfligste overtalt at give det en behagelig Nydelse, ved: Solo, pas de deux, trois eller quattres, at vise Herrens Billed i sin Skøn-

Resultat synes at være: "uden dem er man kun halve Mennesker."

Det vel ikke; men jeg tror man uden dem kan være hele Fæ. Hr. Mikkel begynder nu, med sit Vids hele Styrke; at lade Hr. Finke vedblive:

"Hvad Under da, at Francaiser skal indføres ved alle Baller, hvor der er 50 Par, der ikke kunne danse dem, og 8 som ville danse, de otte Par skulle lade sig se, more sig, imponere, fortrylle. De 50 Par kede sig, gabe, fryse, ærgre sig og kjøre hjem. Hvo der mener, at paa et Bal skulle Alle more sig, tager storligen feil. Det var i gamle Dage."

Denne tobenede Mikkel har nok neppe været i noget fornemt Selskab, og kjender ligesaa lidt til de gamle Dage, som den Dans han behager at omvrøve. I Fordumstid var det Brug, saavel i Frankrig, som Italien og Spanien, stedse, til et Bal, at invitere, enten Dansekunstnere af første Rang, eller udmærkede Dilettanter. Disse bleve da, naar Selskabet i nogle Timer havde danset, paa det høfligste overtalt at give det en behagelig Nydelse, ved: Solo, pas de deux, trois eller quattres, at vise Herrens Billed i sin Skøn-

hed. Saaledes var det og i Kjøbenhavn, og Hr. Bournonville, Madam Bjørn, og Jomfru Tarbesse, glædede ofte, saavel Harmonien som andre Selskaber, ved at udføre for samme, nogle af deres heldigste Arbejder. At dette er Sandhed, kunne flere bevidne; Bournonville lever endnu. I Norge, hvor jeg var paa Bal hos afdøde Kammerherre Berndt Anker, var det ogsaa Skik. Nu spørger jeg, om Hr. Finke eller Mikkel Smørpyt havde Ret, naar de beskylde 50 Par for at være saa forhippede paa Vedbliven, at, naar de i nogle Timer have snurret og surret, galoppert, femtrint, knælt paa Stolesæder, grint for Speile, løbet med Nathuer og Slaabrokke, samt klappet og stampet, at de, siger jeg, ikke monne behøve en Pavse? og maatte, takke mig, takke de 8 Par til, som ville yde dem et behageligt Skue af en Francaise, som varer ej mere end lidt over 15 Minuter. At man saa, med fornyet Kraft, kunde begynde Hejdideldum forfra igjen, er saare indlysende. At dette er sagt i Almindelighed, og kan ikke ramme noget særdeles Selskab, haaber jeg er udenfor al Tvil. Det gjælder kun de Selskaber som Mikkel omtaler, og disse kunne neppe eksistere uden i

hed. Saaledes var det og i Kjøbenhavn, og Hr. Bournonville, Madam Bjørn, og Jomfru Tarbesse, glædede ofte, saavel Hermonien som andre Selskaber, ved at udføre for samme, nogle af deres heldigste Arbejder. At dette er Sandhed, kunne flere bevidne; Bournonville lever endnu. I Norge, hvor jeg var paa Bal hos afdøde Kammerherre Berndt Anker, var det ogsaa Skik. Nu spørger jeg, om Hr. Finke eller Mikkel Smørpyt havde Ret, naar de beskyldte 50 Par for at være saa forhippede paa Vedbliven, at, naar de i nogle Timer have snurret og surret, galopperet, femtrint, knælt paa Stolesæder, grint for Speile, løbet med Nathuer og Slaabrokke, samt klappet og stampet, at de, siger jeg, ikke monne behøve en Pavse? og maatte, tykke mig, takke de 8 Par til, som ville yde dem et behageligt Skue af en Francaise, som varer ej mere end lidt over 15 Minutter. At man saa, med fornyet Kraft, kunde begynde Hejdideldum forfra igjen, er saare indlysende. At dette er sagt i Almindelighed, og kan ikke ramme noget særdeles Selskab, haaber jeg er udenfor al Tvil. Det gjælder kun de Selskaber som Mikkel omtaler, og disse kunne neppe eksistere uden i

hans egen tomme Hjerne-kiste. Enhver kan jo indse, at han vaaser, naar han kan tænke sig: at i en Sal, som har 116 dansende Personer, foruden et stort Antal Ældre, som maa være Tilskuere, skulle Folk saaledes kunne fryse — at de maatte tage hjem! Kunde de sig — som de vel kunne uden Francaiser — kan derimod Ingen forbyde dem, ligesaa lidt som at sulte og tørste; ti kunde de to Sidste forbydes, havde jeg, i mit kjære Fædreland, vist aldrig prøvet dem; jeg har derstoværre maattet fryse med — for at alle gode Ting skulle være tre.

Jeg haaber nu tydeligen at have bevist: Francaiserne ere et Fremskridt til en bedre Smag for legemlig Kultur i Danmark, og beder det ærede Publikum at dømme imellem os.

Til Slutning, førend jeg forlader denne Pyt eller So-Mikkell, vil jeg fremsætte Slutningen af Brevet, hvor han, uden Blu, stiller sin Dumhed paa den krasseste Maade tilskue.

„Sådan Tale, siger han: holdt Mads Mads Madsen Finke her i Klubben forleden Aften, mens vor Krabadski fortalte om en Forskrækkelse hans kjære Cousine fra Smørpyt var kommet i over Jagttageren, formedelst at

hans egen tomme Hjerne-kiste. Enhver kan jo indse, at han vaaser, naar han kan tænke sig: at i en Sal, som har 116 dansende Personer, foruden et stort Antal Ældre, som maatte være Tilskuere, skulle Folk saaledes kunne fryse - at de maatte tage hjem! Kunde de sig - som de vel kunne uden Francaiser, - kan derimod Ingen forbyde dem, ligesaa lidt som at sulte og tørste; ti kunde de to Sidste forbydes, havde jeg, i mit kjære Fædreland, vist aldrig prøvet dem; jeg har derstoværre maattet fryse med - for at alle gode Ting skulle være tre.

Jeg haaber nu tydeligen at have bevist: Francaiserne ere et Fremskridt til en bedre Smag for legemlig Kultur i Danmark, og beder det ærede Publikum at dømme imellem os.

Til Slutning, førend jeg forlader denne Pyt eller So-Mikkell, vil jeg fremsætte Slutningen af Brevet, hvor han, uden Blu, stiller sin Dumhed paa den krasseste Maade tilskue

"Sådan Tale, siger han: holdt Mads Mads Madsen Finke her i Klubben forleden Aften, mens vor Krabadski fortalte om en Forskrækkelse, hans kære Cousine i Smørpyt var kommet i over Jagttageren, formedelst at

hun havde læst et Bogstav feil, og troet at der grasserede — i visse Huse — " Der det er saa gement, at jeg ej vover at skrive det; jeg vil blot sige, at denne gruelige Sudler anser „çai“ for et Bogstav!! og sætter derfor „zo“!!!

Man maa sandeligen forundre sig over, at slikt Pennepak kunne, i en saakaldet oplyst Tidsalder, finde Forlæggere og — Læsere.

Randers, den 6te Februar 1830.

O. G. F. Bagge.

hun havde læst et Bogstav feil, og troet at der grasserede - - i visse huse - " Ordet er saa gement, at jeg ej vover at skrive det; jeg vil blot sige, at denne gruelige Sudler anser "çai" for et Bogstav!! og sætter derfor "zo"!!!

Man maa sandeligen forundre sig over, at slikt Pennepak kunne, i en saakaldet oplyst Tidsalder, finde Forlæggere og - Læsere.

Randers, den 6te Februar 1830.

O. G. F. Bagge.
